

УДК 78.01

Пономаренко Є.О.¹

Ємельяненко Є. О.²

¹ студ. гр. РТ-810м НУ «Запорізька політехніка»

² канд.філос.наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ПРОТИРІЧЧЯ ОБ'ЄКТИВНОГО І СУБ'ЄКТИВНОГО В МУЗИЦІ

Що є музика? Не дивлячись на те, що існування музики неможливе без фізичних, психологічних і фізіологічних процесів, все ж її феномен неможливо пояснити тільки ними, адже фізичні і психологічні закони мають

бути однаковими як для музики так і для інших областей. Наприклад, як закони акустики ніяк не відрізняються для музики, та для усіх інших звукових відчуттів, не маючих нічого спільного з нею, так і психологічні закони не говорять ні про що особливе, що повинно відрізнати музичне переживання від будь-якого іншого. Тобто різниця між музичним і не музичним переживанням не є ні психологічною, ні фізичною.

Поширеною є думка про те, що музика є психічним явищем, тому що композитори дуже часто концентруються на відображенні почуттів. Та предмет музики все ж значно ширший. Вона зображує що завгодно, і сама можливість відображення емоцій не є обов'язковою умовою її існування. Також треба враховувати, що психічний потік має безладний і, деякою мірою, випадковий характер, тоді як музика, навпаки, може існувати лише у точних, строго впорядкованих і закінчених музичних образах, яку б хаотичну ідею вона не мала на меті передати. У кожному музичному творі є свій унікальний образ, навмисний і закінчено виконаний, у той час як психічні процеси не зобов'язані мати такої навмисної оформленості.

У роботах філософа О.Лосєва можна знайти багато визначень музики – це і вираз, і символ, і життя числа у часі, і гілетично-меональна стихія, вона ідеальна, є мистецтвом. І така кількість визначень не є дивною, тому що сама природа феномена музики парадоксальна відносно людської логіки, і кожен, хто намагається дати їй чітке визначення робить неможливе - змальовує музику у межах мови, і цим пояснюються усі неточності й труднощі, з якими зіштовхується дослідження: невимовне необхідно вивести у його протилежність – у світ понять.

Наявністю семантичної цілісності, що можна визнати за музичний образ, створюється висока смислова навантаженість музичної мови, що підкоряється авторській ідеї, і доступна для смислової ідентифікації слухачем. Філософський контекст в процесі сприйняття музичного тексту транслює образ в область чистої кореляції звуку, припускаючи здатність слухача створювати спрямованість свідомості до невідомого до цього моменту явища. Подібні специфічні особливості мови музики і філософії дозволяють за допомогою емпатії занурюватися в авторський світ як в реальний, в свій власний, творчо добудовуючи його модель.

Через те що кожна окрема особистість, група, культура можуть дуже по-різному сприймати і оцінювати одні і ті ж твори, виникає проблема неможливості відокремлення суттєвих властивостей музики від численних культурних та історичних нашарувань та закономірностей. При цьому оцінки можуть змінюватись від визнання твору еталоном якості і духовності, до заперечення самого факту приналежності його до музичної культури.

То чи можна сказати, що кожен відчуває ту ж саму музику по-різному? Якщо сприймати музику як щось суто психічне і суб'єктивне, то це буде

означати що вона існує тільки коли її хтось чує, а образ її нестійкий і повністю змінюється з кожним слухачем. Тоді виходить, що в момент смерті композитора ми втрачаємо і всю його музику? Звісно, залишаються нотні записи, але ж вони ще не є музикою. Та чи може щось постійно змінюватись? Звісно, ні. Ніякий предмет не може постійно змінюватись, не зберігаючи при цьому якийсь незмінний образ, адже тільки так ми можемо сказати, що перед нами один предмет.

Естетична цінність музичного твору виражається в тому, що слухач знову і знову повертається до даного твору, знаходячи в ньому кожен раз щось нове. Саме цим визначається поняття естетичної цінності. Естетичні властивості незвідні до матеріальних особливостей сприйняття, і, отже, вони повинні бути розглянуті як інша здатність - естетичне сприйняття або смак. Таким чином, терміни естетичного опису відносяться не до матеріального світу, а до того відбитку, який залишається в душі слухача. Що стосується естетичних суджень, то їх особливість полягає в тому, що вони не спрямовані на вираження думки, але висловлюють почуття, отримані в результаті сприйняття музичного твору.

Не випадково те, що наше розуміння музики ми найчастіше намагаємось передати символічними образами, які не описують щось конкретне, а тільки намагаються вказати на те, що ми ніяк не можемо виразити словами. При цьому кожен слухач може використовувати дуже різні образи для опису того невимовного предмету музики, який у чомусь все ж повинен залишатись незмінним. Тобто у кожного твору є як суб'єктна індивідуальність, так і незмінна об'єктна сутність, які у повній мірі присутні в усій музиці.